

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ:

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ 2019-2021

Αύγουστος 2018

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	3
ΣΤΟΧΟΣ 1: ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ και προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή	3
ΣΤΟΧΟΣ 2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	6
ΣΤΟΧΟΣ 3: ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΡΩΝ	10
ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	14
ΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ 2019 – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	18
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ	20
ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΚΑΤΑ ΣΤΟΧΟ	21

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΣΤΟΧΟΣ 1: ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η πλειοψηφία των επιστημόνων σήμερα συμφωνεί για την αυξανόμενη επίδραση της οικονομίας και της κοινωνίας στο κλίμα της γης από δραστηριότητες όπως η καύση ορυκτών καυσίμων, η αποψίλωση τροπικών δασών και η κτηνοτροφία. Αναγνωρίζοντας τις επιπτώσεις των ανθρωπίνων δραστηριοτήτων στο κλίμα, η διεθνής κοινότητα συμφώνησε κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής για το Περιβάλλον και την Ανάπτυξη στο Ρίο το 1992 τη Σύμβαση Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή. Η Κύπρος επικύρωσε τη Σύμβαση το 1997. Στόχος της Σύμβασης είναι η σταθεροποίηση των συγκεντρώσεων των αερίων του θερμοκηπίου στην ατμόσφαιρα, σε επίπεδα τέτοια ώστε να προληφθούν επικίνδυνες επιπτώσεις στο κλίμα από τις ανθρωπίνες δραστηριότητες.

Το 1997 υιοθετήθηκε το Πρωτόκολλο του Κιότο, το οποίο όριζε νομικά δεσμευτικές οριακές τιμές εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου για την περίοδο 2008-2012. Η Κύπρος έχει επικυρώσει το Πρωτόκολλο του Κιότο ως κράτος χωρίς υποχρεώσεις για μείωση ή περιορισμό των εκπομπών. Το 2012, στη Σύνοδο για την Κλιματική Αλλαγή που πραγματοποιήθηκε στη Ντόχα του Κατάρ, συμφωνήθηκε η δεύτερη δεσμευτική περίοδος του Πρωτοκόλλου (2013-2020). Στο πλαίσιο των δεσμεύσεων της ΕΕ (μείωση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 20% μέχρι το 2020 σε σχέση με το 1990), ανέλαβε και η Κυπριακή Δημοκρατία τους επιμέρους εθνικούς στόχους για μείωση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 21% μέχρι το 2020 σε σχέση με το 2005 από τις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρισμού, τσιμέντου και κεραμικών, και κατά 5% στους άλλους τομείς όπως γεωργία, μεταφορές, απόβλητα κ.τ.λ., σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005.

Θέλοντας να προετοιμαστούν για τις διεθνείς διαπραγματεύσεις για την περίοδο μετά το 2020, οι ηγέτες της ΕΕ συμφώνησαν τον Οκτώβριο του 2014 τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου έως το 2030 τουλάχιστον κατά 40% σε σύγκριση με το 1990. Αυτό για την Κύπρο αντιστοιχεί σε μείωση στις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου κατά 42% μέχρι το 2030 σε σχέση με το 2005 από τις εγκαταστάσεις παραγωγής ηλεκτρισμού, τσιμέντου και κεραμικών, και κατά 24% στους άλλους τομείς όπως γεωργία, μεταφορές, απόβλητα κ.τ.λ., σε σύγκριση με τα επίπεδα του 2005 (Κανονισμός ΕΕ Αρ. 2018/842).

Το επιστέγασμα των συλλογικών προσπαθειών που έλαβαν χώρα τα τελευταία χρόνια για τη μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και συνεπώς την ουσιαστική αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής από την παγκόσμια κοινότητα, αποτελεί η ιστορική Συμφωνία που επιτεύχθηκε στο Παρίσι τον Δεκέμβριο του 2015, κατά την 21^η Σύνοδο των Μερών της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών

για την Κλιματική Αλλαγή. Η Συμφωνία του Παρισιού τέθηκε σε ισχύ στις 4 Νοεμβρίου 2016. Η Κύπρος ολοκλήρωσε τη διαδικασία επικύρωσης της Συμφωνίας του Παρισιού στις 4 Ιανουαρίου 2017.

Αξίζει να σημειωθεί ότι σύμφωνα με τις εκθέσεις απογραφής εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, οι συνολικές εκπομπές της Κύπρου αυξήθηκαν κατά 57% κατά την περίοδο 1990-2012. Η πτωτική τάση που παρατηρείται από το 2008 με μέσο όρο -5% ετησίως, άρχισε να αλλάζει αυξητικά από το 2013 με μέσο όρο 4% ετησίως.

Επιπρόσθετα, οι επιπτώσεις της αλλαγής του κλίματος γίνονται όλο και περισσότερο αισθητές τόσο στην Ευρώπη όσο και παγκοσμίως. Αυτές αναμένεται να είναι ιδιαίτερα σοβαρές για την Κύπρο, αφού οι κλιματικές αλλαγές είναι ήδη εμφανείς: τα τελευταία 100 χρόνια παρατηρείται αύξηση στη μέση θερμοκρασία και μείωση στη μέση ετήσια βροχόπτωση. Προβλέπεται ότι οι επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής όχι μόνο θα παραμείνουν, αλλά και θα αυξηθούν κατά τις επόμενες δεκαετίες.

Εν όψει των πιο πάνω, η Κύπρος βρίσκεται αντιμέτωπη με την πρόκληση να αναπτύξει την οικονομία της με τρόπο που να περιορίζει τις εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου, λαμβάνοντας ταυτόχρονα τα κατάλληλα μέτρα και δράσεις για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. Δεδομένου ότι ένα ουσιαστικό μερίδιο των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου της Κύπρου προέρχεται από τα φθοριούχα αέρια του θερμοκηπίου, τονίζεται η ανάγκη για πλήρη και ορθή εφαρμογή του θεσμικού νομικού πλαισίου για περιορισμό ή / και ανάκτησή τους.

Τέλος, η κλιματική αλλαγή αποτελεί ένα θέμα οριζόντιο που απαιτεί τη συμμετοχή και δραστηριοποίηση σχεδόν όλων των Υπουργείων της Κύπρου, συμπεριλαμβανομένων του Υπουργείου Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, του Υπουργείου Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, του Υπουργείου Εξωτερικών, του Υπουργείου Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων, του Υπουργείου Εργασίας, Ευημερίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας και των Τοπικών Αρχών. Ως εκ τούτου, ο ρόλος του Τμήματος Περιβάλλοντος ως εθνικός συντονιστής αναβαθμίζεται και ενδυναμώνεται. Το Νοέμβριο του 2017 συγκροτήθηκε με απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου το Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης για την Κλιματική Αλλαγή και την Ενέργεια, του οποίου βασικός πυρήνας είναι η τετραμελής υπουργική επιτροπή η οποία αποτελείται από τους Υπουργό Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, Υπουργό Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού, Υπουργό Μεταφορών, Επικοινωνιών και Έργων και Υπουργό Οικονομικών. Ευθύνη για τη γραμματεία του Συστήματος έχει το Τμήμα Περιβάλλοντος. Το εν λόγω Εθνικό Σύστημα Διακυβέρνησης, μεταξύ άλλων, θα έχει την ευθύνη για τα ακόλουθα:

- Το στρατηγικό σχεδιασμό και την υποβολή εκθέσεων σχετικά με την υλοποίηση των πολιτικών για το κλίμα και την ενέργεια.
- Την ετοιμασία του Εθνικού Σχεδίου Δράσης για το κλίμα και την ενέργεια για την περίοδο 2021-2030.
- Την παρακολούθηση της προόδου προς την κατεύθυνση της επίτευξης των εθνικών στόχων για την ενέργεια και το κλίμα.

Επιπρόσθετα, σημαντικός παράγοντας στην όλη προσπάθεια είναι η συνεχής βελτίωση του θεσμικού πλαισίου, συμπεριλαμβανομένης της δημιουργίας συστήματος επιθεωρήσεων.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.1: ΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΚΠΟΜΠΗΣ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ

Το Σύστημα Εμπορίας Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου (ΣΕΔΕ) αποτελεί το βασικό εργαλείο για τη μείωση των εκπομπών βιομηχανικών αερίων του θερμοκηπίου με οικονομικά αποδοτικό τρόπο. Για επίτευξη των στόχων που έχουν τεθεί για το ΣΕΔΕ, απαιτείται η αδειοδότηση, ο έλεγχος και η παρακολούθηση των σταθερών εγκαταστάσεων και αερομεταφορών που συμμετέχουν στο Σύστημα, η διαχείριση του Εθνικού Μητρώου Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου και η δημοπράτηση Δικαιωμάτων Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου.

Για τους τομείς που δεν περιλαμβάνονται στο ΣΕΔΕ, τα κράτη μέλη ανέλαβαν εθνικούς στόχους μείωσης των εκπομπών τους. Για την επίτευξη του εθνικού στόχου της Κύπρου για μείωση κατά 5% μέχρι το 2020 σε σχέση με το 2005, απαιτείται η ετοιμασία στρατηγικού σχεδίου για μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου, σύμφωνα με τις πρόνοιες της σχετικής Απόφασης (Αρ. 406/2009/ΕΚ), το οποίο και εκπονήθηκε.

Για την επίτευξη των στόχων μείωσης των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου αξιοποιούνται τα διαθέσιμα χρηματοδοτικά και άλλα εργαλεία, όπως η δυνατότητα σύναψης διακρατικών συμφωνιών για εμπορία δικαιωμάτων εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου, η διερεύνηση της δυνατότητας χαρακτηρισμού της γεωλογίας της Κύπρου όσον αφορά την καταλληλότητά της για εφαρμογή της τεχνολογίας για γεωλογική αποθήκευση του διοξειδίου του άνθρακα και η χρηματοδότηση έργων από το πρόγραμμα NER300, καθώς και η διάθεση τουλάχιστον του 50% των εσόδων από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε συγκεκριμένες δράσεις που αφορούν την κλιματική αλλαγή.

Σημαντική αλλαγή κατά το 2017 ήταν η υιοθέτηση του Συστήματος Διακυβέρνησης για την Κλιματική Αλλαγή και την Ενέργεια που παρουσιάστηκε πιο πάνω, καθώς πλέον οι πολιτικές και μέτρα για μείωση των εκπομπών συντονίζονται ουσιαστικά με άλλες πολιτικές του κράτους και συνεισφέρουν ουσιαστικά μέσα από τον κατάλληλο ολοκληρωμένο σχεδιασμό στη μείωση των εκπομπών.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.2: ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ

Η προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή προϋποθέτει τη δημιουργία και εφαρμογή εθνικής στρατηγικής και κατάλληλων σχεδίων δράσης σε όλους τους τομείς της οικονομίας, ενσωμάτωση των μέτρων προσαρμογής σε όλες τις σχετικές τομεακές πολιτικές (υγεία, υδάτινοι πόροι, γεωργία, αλιεία, δάση, βιοποικιλότητα, εδάφη, τουρισμός, ακτές, ενέργεια και υποδομές) και την εκ των προτέρων αξιολόγηση του κινδύνου από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής. Η αξιολόγηση του κινδύνου έχει εκπονηθεί και η εθνική στρατηγική έχει ολοκληρωθεί και έχει υιοθετηθεί από το Υπουργικό Συμβούλιο.

Για την προώθηση και υλοποίηση των σχεδίων δράσης και μέτρων προσαρμογής αξιοποιούνται μεταξύ άλλων τα χρηματοδοτικά προγράμματα και εργαλεία που προσφέρονται από την ΕΕ, όπως για παράδειγμα το πρόγραμμα LIFE και το πρόγραμμα NER 300, το Ταμείο Συνοχής καθώς και η διάθεση τουλάχιστον του 50% των εσόδων από τη δημοπράτηση δικαιωμάτων εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου σε συγκεκριμένες δράσεις που αφορούν την κλιματική αλλαγή.

Τον Μάιο του 2017 το Υπουργικό Συμβούλιο ενέκρινε την Εθνική Στρατηγική για την Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή και το σχετικό Σχέδιο Δράσης. Η εν λόγω Απόφαση ορίζει συγκεκριμένους φορείς υλοποίησης για τις δράσεις προσαρμογής ενώ παράλληλα ορίζει Φορέα Παρακολούθησης το Τμήμα Περιβάλλοντος. Κατά το 2017, το Τμήμα Περιβάλλοντος πραγματοποίησε συναντήσεις με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς για συντονισμό της υλοποίησης μέτρων που περιλαμβάνονται στο Σχέδιο Δράσης, συμπεριλαμβανομένης της επανεξέτασης/ επικαιροποίησης τους.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 1.3: ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΔΙΕΘΝΩΝ ΚΑΙ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΔΕΣΜΕΥΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ, ΤΗΝ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΗΣ ΣΤΟΙΒΑΔΑΣ ΤΟΥ ΟΖΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΤΗ ΡΥΘΜΙΣΗ ΚΑΙ ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΩΝ ΦΘΟΡΙΟΥΧΩΝ ΑΕΡΙΩΝ ΤΟΥ ΘΕΡΜΟΚΗΠΙΟΥ

Οι δεσμεύσεις που προκύπτουν από το διεθνές και ευρωπαϊκό νομικό πλαίσιο περιλαμβάνουν την υποβολή εκθέσεων απογραφής εκπομπών, προβλέψεις εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου και εκθέσεις για τη χρηματοδότηση, τις πολιτικές και τα μέτρα που εφαρμόζονται για προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή και μείωση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου. Επιπλέον, στο πλαίσιο της Σύμβασης Πλαίσιο των Ηνωμένων Εθνών για την Κλιματική Αλλαγή, απαιτείται η ετοιμασία εθνικής έκθεσης και έκθεσης διεικτικής. Η συμμετοχή στις διεθνείς διασκέψεις και στις προπαρασκευαστικές συναντήσεις που πραγματοποιούνται σε ευρωπαϊκό επίπεδο, η οποία είναι αναγκαία για τη διαφύλαξη των εθνικών συμφερόντων και στόχων, επιφέρει επιπρόσθετες απαιτήσεις και υποχρεώσεις.

Η ρύθμιση και παρακολούθηση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου απαιτεί την εφαρμογή χρηματοδοτικών σχεδίων για την απόσυρση και καταστροφή απαγορευμένων ψυκτικών ουσιών, αλλά και τη δημιουργία σχεδίων ανάκτησης και καταστροφής των αερίων σύμφωνα με τη σχετική νομοθεσία, τα οποία να παρέχουν τα απαραίτητα κίνητρα προς τους χειριστές εξοπλισμού.

ΣΤΟΧΟΣ 2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η λειτουργία βιομηχανικών και κτηνοτροφικών εγκαταστάσεων μπορεί να προκαλέσει ρύπανση του περιβάλλοντος. Ο έλεγχος της ρύπανσης των νερών και του εδάφους και η κατάλληλη διαχείριση των αποβλήτων αποτελούν δύο από τις βασικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος. Η υλοποίηση επιτυγχάνεται κυρίως μέσω του συστήματος αδειοδότησης και επιθεωρήσεων. Όλες οι

εγκαταστάσεις που δυνητικά ρυπαίνουν (περίπου 800) καθώς και όλοι οι φορείς διαχείρισης αποβλήτων (περίπου 400), πρέπει να εξασφαλίσουν άδεια. Στο παρόν στάδιο, μόνο οι μισές από αυτές έχουν αδειοδοτηθεί. Χορηγούνται τρεις κατηγορίες αδειών: (α) Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων, (β) Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων και (γ) Άδεια Βιομηχανικών Εκπομπών. Για την εξέταση των πιο πάνω υπάρχουν τρεις θεσμοθετημένες επιτροπές, αποτελούμενες από εκπροσώπους των αρμόδιων Υπουργείων, άλλων οργανισμών και ΜΚΟ. Η διαχείριση της μη-συμμόρφωσης γίνεται μέσω τακτικών ελέγχων και επιθεωρήσεων και η συνεπαγόμενη ανάγκη σε ανθρώπινους πόρους οδήγησε στην αγορά υπηρεσιών από το 2012 μέχρι σήμερα. Η υλοποίηση των υποχρεώσεων απαιτεί συντονισμό με όλα τα αρμόδια Τμήματα του Υπουργείου (Τμήμα Γεωργίας, Τμήμα Αναπτύξεως Υδάτων, Τμήμα Γεωλογικής Επισκόπησης, Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών, Υπηρεσία Μεταλλείων, Κτηνιατρικές Υπηρεσίες) και άλλα Υπουργεία (Υπουργείο Εσωτερικών, Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, Υπουργείο Υγείας, Υπουργείο Ενέργειας, Εμπορίου, Βιομηχανίας και Τουρισμού). Για την εφαρμογή του περί Αποβλήτων Νόμου, η αρμοδιότητα έχει διαβιβαστεί πλήρως στο Υπουργείο Γεωργίας, Αγροτικής Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, και συγκεκριμένα στο Τμήμα Περιβάλλοντος. Για την εφαρμογή του περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμου, το Υπουργείο Εργασίας, Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων είναι συναρμόδιο.

Η προστασία του φυσικού κεφαλαίου της Κύπρου αποτελεί επίσης προτεραιότητα του Τμήματος Περιβάλλοντος. Οι προσπάθειες εστιάζονται ιδιαίτερα στην προστασία των περιοχών του Δικτύου NATURA 2000, για το οποίο το Τμήμα Περιβάλλοντος είναι η συντονιστική αρχή, έχοντας ταυτόχρονα την άμεση εκτελεστική και διαχειριστική ευθύνη για τις περιοχές που έχουν οριστεί σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικότοπους, εκτός δασικών περιοχών. Το Δίκτυο NATURA 2000 αποτελείται από 40 Τόπους Κοινωνικής Σημασίας (ΤΚΣ - ζώνες προστασίας ειδών και οικοτόπων πλην των πουλιών) και από 30 Ζώνες Ειδικής Προστασίας (ΖΕΠ - ζώνες προστασίας πουλιών), που μαζί αποτελούν το 29% της συνολικής έκτασης της Κύπρου που βρίσκεται υπό τον έλεγχο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Τα διαχειριστικά σχέδια για τους ΤΚΣ έχουν εκπονηθεί και τα σχετικά μέτρα προστασίας αρχίζουν προσεχώς να υλοποιούνται, ενώ το δίκτυο παρακολούθησης και επόπτευσης των περιοχών δεν έχει τεθεί σε πλήρη εφαρμογή. Για συμβουλευτικούς σκοπούς έχει ιδρυθεί Επιστημονική Επιτροπή, ενώ στη διαχείριση του δικτύου εμπλέκονται άλλες τρεις διαχειριστικές αρχές, και συγκεκριμένα η Υπηρεσία Θήρας και Πανίδας για τις ΖΕΠ, το Τμήμα Δασών για τους ΤΚΣ εντός δασικών περιοχών και το Τμήμα Αλιείας και Θαλάσσιων Ερευνών για τους θαλάσσιους ΤΚΣ. Οι ανάγκες που προκύπτουν από τον συντονισμό των αρμόδιων τμημάτων για τη διαχείριση των περιοχών, συμπεριλαμβανομένων της εκτίμησης των επιπτώσεων από έργα που δεν συνδέονται με τη διαχείρισή τους (Δέουσα Εκτίμηση των Επιπτώσεων) και τη λειτουργία της Επιστημονικής Επιτροπής, είναι ιδιαίτερα αυξημένες. Επίσης, σημαντική είναι η ανάγκη ενημέρωσης του κοινού και ευαισθητοποίησης των εμπλεκόμενων κοινοτήτων, ώστε να διασφαλιστεί η αποδοχή των αναγκών προστασίας του δικτύου, ιδιαίτερα ιδιωτικών περιοχών.

Ένα από τα βασικά εργαλεία για προστασία του φυσικού και αστικού περιβάλλοντος είναι η αξιολόγηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από προτεινόμενα σχέδια, προγράμματα και έργα και η αποφυγή ή μείωση τους μέσω κατάλληλων μέτρων και δράσεων μετριασμού. Το σχετικό νομοθετικό

πλαίσιο βρίσκεται σε εφαρμογή για περισσότερο από 10 χρόνια και το Τμήμα Περιβάλλοντος ως η Περιβαλλοντική Αρχή έχει την ευθύνη να αξιολογεί τις επιπτώσεις και να εκδίδει περιβαλλοντικές γνωματεύσεις, οι οποίες αποτελούν αναπόσπαστο μέρος των πολεοδομικών και άλλων αδειών. Η διαδικασία αξιολόγησης είναι πολύπλευρη και απαιτεί συντονισμό, τόσο εντός του Τμήματος όσο και με άλλα Τμήματα και Υπουργεία, έτσι ώστε να ληφθούν υπόψη όλες οι παράμετροι, οι απόψεις και οι πτυχές της προτεινόμενης ανάπτυξης. Η διαδικασία αξιολόγησης περιλαμβάνει αξιολόγηση από θεσμοθετημένη Επιτροπή, η οποία λειτουργεί ως σύμβουλος του Διευθυντή του Τμήματος Περιβάλλοντος. Εκτός από τα έργα, προγράμματα και σχέδια που εμπίπτουν στις εν λόγω νομοθεσίες, το Τμήμα Περιβάλλοντος συμβουλεύει άλλες κρατικές αρχές για αναπτυξιακές δραστηριότητες που πιθανόν να έχουν περιβαλλοντικό αντίκτυπο και εισηγείται όρους και μέτρα για μείωση των επιπτώσεων. Οι ανάγκες συντονισμού για τη διαδικασία αξιολόγησης, η λειτουργία της Επιτροπής και η ανάγκη διασφάλισης ότι οι αιτήσεις περιλαμβάνουν όλη την απαραίτητη πληροφόρηση, απαιτούν την ύπαρξη ομάδας με λειτουργούς με εξειδικευμένες γνώσεις, οι οποίοι αφιερώνουν τον απαιτούμενο χρόνο για τις πιο πάνω διαδικασίες.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.1: ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΗ ΑΔΕΙΟΔΟΤΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Κύριος στόχος της δράσης αυτής είναι η πρόληψη και ο έλεγχος της ρύπανσης από διάφορες δραστηριότητες και η διαχείριση των αποβλήτων, τα οποία επιτυγχάνονται μέσω ενός καθιερωμένου νομικού και ρυθμιστικού πακέτου. Συγκεκριμένα, τα θέματα ελέγχου της ρύπανσης των νερών και του εδάφους ρυθμίζονται μέσω των περί Ελέγχου της Ρύπανσης των Νερών Νόμων, όπως και από τον περί Βιομηχανικών Εκπομπών Νόμο ο οποίος αφορά τις πιο δυνητικά ρυπογόνες εγκαταστάσεις, που στόχο έχουν την ολοκληρωμένη πρόληψη και έλεγχο της ρύπανσης, την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων και την εφαρμογή Βέλτιστων Διαθέσιμων Τεχνικών. Η διαχείριση αποβλήτων διέπεται από τον περί Αποβλήτων Νόμο, ώστε να διασφαλίζεται η δημόσια υγεία και η προστασία του περιβάλλοντος. Τα απόβλητα από την εξορυκτική βιομηχανία ρυθμίζονται από τον περί Διαχείρισης των Αποβλήτων της Εξορυκτικής Βιομηχανίας Νόμο.

Με βάση το νομοθετικό αυτό πλαίσιο αδειοδοτούνται οι βιομηχανικές, κτηνοτροφικές και άλλες δραστηριότητες, καθώς και οι δραστηριότητες διαχείρισης αποβλήτων. Συγκεκριμένα, υπάρχουν τρία (3) είδη αδειών που χορηγούνται: (α) Άδεια Απόρριψης Αποβλήτων, (β) Άδεια Διαχείρισης Αποβλήτων και (γ) Άδεια Βιομηχανικών Εκπομπών.

Επίσης, βρίσκεται σε εξέλιξη προσπάθεια βελτίωσης και εκσυγχρονισμού του νομικού πλαισίου για αποτελεσματικότερη εφαρμογή, μείωση του διοικητικού φόρτου και αποδοτικότερη εξυπηρέτηση των οικονομικών φορέων και επιχειρήσεων όσον αφορά την περιβαλλοντική αδειοδότηση.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.2: ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΕΙΣ / ΕΛΕΓΧΟΙ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ ΣΕ ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟΝ ΕΛΕΓΧΟ ΤΗΣ ΡΥΠΑΝΣΗΣ ΚΑΙ ΤΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ

Στα πλαίσια της προστασίας του περιβάλλοντος και της δημόσιας υγείας διενεργούνται διάφοροι έλεγχοι και επιθεωρήσεις στους φορείς εκμετάλλευσης, φορείς διαχείρισης και παραγωγούς αποβλήτων για σκοπούς εφαρμογής των προνοιών της νομοθεσίας και προώθησης της αρχής «ο ρυπαίνων πληρώνει». Συγκεκριμένα, πραγματοποιούνται επιθεωρήσεις για σκοπούς ελέγχου τήρησης των όρων των Αδειών Απόρριψης Αποβλήτων, των Αδειών Διαχείρισης Αποβλήτων και των Αδειών Βιομηχανικών Εκπομπών σε αδειοδοτημένες εγκαταστάσεις. Στα πλαίσια εφαρμογής της νομοθεσίας γίνονται έλεγχοι σε παραγωγούς ή κατόχους αποβλήτων και σε εγκαταστάσεις που λειτουργούν χωρίς άδειες. Σημαντικό μέρος των ελέγχων είναι η διερεύνηση μεγάλου αριθμού παραπόνων και καταγγελιών, καθώς και η παρακολούθηση των απορρίψεων από σταθμούς επεξεργασίας αποβλήτων. Επίσης, πραγματοποιούνται έλεγχοι των εξαγωγών και εισαγωγών αποβλήτων σε συνεργασία με την Αστυνομία Κύπρου, το Τμήμα Τελωνείων και την Αρχή Λιμένων, καθώς και έλεγχοι που αφορούν τη διαχείριση της ποιότητας των νερών κολύμβησης. Μετά από κάθε επιθεώρηση ετοιμάζεται σχετική έκθεση. Σε περίπτωση εντοπισμού παραβάσεων στη νομοθεσία, αποστέλλονται επιστολές συμμόρφωσης. Επιπρόσθετα μπορεί να επιβληθεί εξώδικη ρύθμιση ή να σταλεί έκθεση στον Γενικό Εισαγγελέα για ποινική δίωξη.

Επιπλέον, στο πλαίσιο της βελτίωσης συμμόρφωσης με την περιβαλλοντική νομοθεσία, γίνεται καθορισμός προστατευόμενων περιοχών και ετοιμασία σχεδίων διαχείρισης και προγραμμάτων δράσης, όπως απαιτείται από τις Ευρωπαϊκές Οδηγίες και τις Διεθνείς Συμβάσεις.

Για τον αποτελεσματικό έλεγχο της ρύπανσης και τη διαχείριση των αποβλήτων απαιτούνται σημαντικοί οικονομικοί πόροι και κατάλληλα καταρτισμένο και εκπαιδευμένο προσωπικό. Μέρος των απαραίτητων οικονομικών πόρων αντλείται από κοινοτικά κονδύλια, μέσω του Προγράμματος LIFE.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.3: ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΕΙΔΩΝ ΚΑΙ ΟΙΚΟΤΟΠΩΝ ΜΕ ΣΤΟΧΟ ΤΗΝ ΑΝΑΣΧΕΣΗ ΡΥΘΜΟΥ ΤΗΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ ΔΙΑΤΗΡΗΣΗΣ

Κύριος στόχος της δράσης αυτής είναι η εφαρμογή της Οδηγίας για τους Οικοτόπους μέσα από την προστασία και διαχείριση του Δικτύου NATURA 2000, περιλαμβανομένης της χαρτογράφησης των ειδών και οικοτόπων, της εφαρμογής διαχειριστικών μέτρων για τις περιοχές του δικτύου, της παρακολούθησης και επόπτευσης των καθορισμένων περιοχών και της εφαρμογής δράσεων προστασίας. Άλλες σημαντικές δράσεις εκτός του Δικτύου Natura περιλαμβάνουν μέτρα για τη διακίνηση ειδών και γενετικών πόρων, τη μείωση ή απάλειψη εισβλητικών ειδών και την απελευθέρωση στο περιβάλλον Γενετικά Τροποποιημένων Οργανισμών.

Στόχο της δραστηριότητας αυτής, αποτελεί επίσης η ετοιμασία και εφαρμογή μιας ευρύτερης στρατηγικής για τη βιοποικιλότητα, η διατήρηση και βελτίωση των οικοσυστημικών υπηρεσιών και η αποκατάσταση υποβαθμισμένων οικοσυστημάτων μέσω της προώθησης πράσινων υποδομών.

Η προστασία και διαχείριση του φυσικού κεφαλαίου απαιτεί σημαντικούς ανθρώπινους και οικονομικούς πόρους. Ως εκ τούτου, μέρος των απαιτούμενων οικονομικών πόρων αντλείται από κοινοτικά κονδύλια όπως είναι το πρόγραμμα LIFE και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 2.4: ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΠΤΩΣΕΩΝ ΣΤΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝ ΑΠΟ ΣΧΕΔΙΑ / ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ / ΕΡΓΑ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ

Η δραστηριότητα καλύπτει τη συνολική διαδικασία αξιολόγησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον για νέα σχέδια και έργα, που περιλαμβάνει αξιολόγηση των επιμέρους περιβαλλοντικών πτυχών, συντονισμό και συνεργασία με άλλα Τμήματα κ.τ.λ. Για τις παράκτιες περιοχές ολοκληρώνεται εντός του 2018 η στρατηγική για ολοκληρωμένη διαχείρισή τους, με τον καθορισμό του χερσαίου χώρου της παράκτιας ζώνης και προγραμματίζεται η έναρξη υλοποίησης του σχετικού Σχεδίου Δράσης για την περίοδο 2018-2028. Όσον αφορά τον περιβαλλοντικό θόρυβο ολοκληρώνονται εντός του 2018 οι στρατηγικοί χάρτες θορύβου (Λευκωσία, Λεμεσός, Λάρνακα, Πάφος) και προωθούνται σχέδια δράσης για μείωση του θορύβου από δρόμους, αεροδρόμια και βιομηχανικές εγκαταστάσεις για την προστασία των πολιτών από τον θόρυβο.

Προγραμματίζεται να τεθεί σε ισχύ η νέα νομοθεσία για την Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων από έργα που θα δώσει τα απαραίτητα εργαλεία για πιο αποδοτική και αποτελεσματική εφαρμογή (διάταγμα για περιεχόμενα μελετών, μητρώο μελετητών, υποχρεωτική παρακολούθηση). Προωθείται η δημιουργία πλατφόρμας εκτίμησης των επιπτώσεων στο περιβάλλον για τις περιβαλλοντικές νομοθεσίες, Στρατηγική Εκτίμηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον και Εκτίμηση Περιβαλλοντικών Επιπτώσεων και του λογισμικού υπολογιστών για τη διαδικασία αξιολόγησης των περιβαλλοντικών μελετών.

Επιπρόσθετα, θα διαμορφωθεί κατάλληλα το θεσμικό πλαίσιο, ειδικότερα για τα θέματα της διαχείρισης των περιβαλλοντικών πτυχών που αφορούν την αδειοδότηση στον τομέα διαχείρισης επιπτώσεων από εξόρυξη υδρογονανθράκων.

Μέρος των απαιτούμενων οικονομικών πόρων για την υλοποίηση των πιο πάνω δράσεων αντλείται από τα Διαρθρωτικά Ταμεία (τεχνική βοήθεια Ταμείου Συνοχής και Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας).

ΣΤΟΧΟΣ 3: ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΡΩΝ

ΥΦΙΣΤΑΜΕΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Σημαντική πρόκληση αποτελεί η ανάγκη προώθησης της ανάπτυξης για βελτίωση της ευημερίας και εξασφάλιση θέσεων απασχόλησης, διασφαλίζοντας παράλληλα την προστασία του περιβάλλοντος και την ενίσχυση της αποδοτικότητας των πόρων. Για να ανταποκριθούμε στην πρόκληση αυτή, απαιτείται ο αναδιάρθρωση των οικονομικών τομέων στη βάση ενός πλαισίου πολιτικής που να

προωθεί την καινοτομία, την αποδοτικότητα και την αλλαγή και να δημιουργεί οικονομικές ευκαιρίες μέσω του επανασχεδιασμού προϊόντων, της βιώσιμης διαχείρισης και χρήσης πόρων και της ευρύτερης επαναχρησιμοποίησης και υποκατάστασης υλικών. Μια από τις βασικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος είναι η προώθηση της οικονομικής ανάπτυξης με τη λιγότερη δυνατή χρήση πόρων και τον λιγότερο δυνατό επηρεασμό του περιβάλλοντος και η μετάβαση σε μια πράσινη, ανταγωνιστική οικονομία, με αποδοτική χρήση πόρων και χαμηλές εκπομπές άνθρακα.

Επιπρόσθετα, η ώθηση της κυκλικής οικονομίας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή απαιτεί τη δημιουργία ευνοϊκών συνθηκών και την προώθηση κινήτρων για τις επιχειρήσεις, τις βιομηχανίες και το ευρύ κοινό, για αύξηση της αποδοτικότητας με τη χρήση των αποβλήτων ως πόρων, προώθηση της προσέγγισης του κύκλου ζωής των προϊόντων, μείωση των αποβλήτων και αλλαγή των καταναλωτικών προτύπων. Οι δράσεις περιλαμβάνουν την προώθηση εθελοντικών συστημάτων αειφόρου κατανάλωσης και παραγωγής μέσω της εφαρμογής του ευρωπαϊκού οικολογικού σήματος ECOLABEL και του ευρωπαϊκού συστήματος περιβαλλοντικής διαχείρισης EMAS, όπως και του σχεδίου δράσης για τις πράσινες δημόσιες συμβάσεις GPP, που στόχο έχουν την ελαχιστοποίηση των περιβαλλοντικών επιπτώσεων από τις δραστηριότητες των επιχειρήσεων, την κατασκευή και χρήση προϊόντων και την παροχή υπηρεσιών.

Λαμβάνοντας υπόψη τα πιο πάνω, έχει διαμορφωθεί και η νέα πολιτική του κράτους για τη διαχείριση των αποβλήτων. Ο τομέας διαχείρισης αποβλήτων και ειδικότερα των δημοτικών αποβλήτων, τα οποία αποτελούν το δεύτερο μεγαλύτερο ρεύμα αποβλήτων στην Κύπρο, δεν χαρακτηρίζεται μέχρι τώρα από ολοκληρωμένη και συγκροτημένη αντιμετώπιση, παρόλο που γενικά εφαρμόζεται το περιεχόμενο της πολιτικής και του θεσμικού πλαισίου της ΕΕ και για αρκετά ρεύματα αποβλήτων έχει δημιουργηθεί η αναγκαία υποδομή (δίκτυο αδειοδοτημένων συλλεκτών και επεξεργαστών αποβλήτων). Για συγκεκριμένους τύπους αποβλήτων, συμπεριλαμβανομένων των αποβλήτων συσκευασιών, αποβλήτων ηλεκτρικού και ηλεκτρονικού εξοπλισμού (ΑΗΗΕ), μπαταριών και ελαστικών, έχει εφαρμοστεί η διευρυμένη ευθύνη του παραγωγού, τόσο νομοθετικά όσο και με τη λειτουργία ατομικών και συλλογικών συστημάτων. Παρόλα αυτά, λόγω της έλλειψης μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης, λιγότερο από το 20% των δημοτικών αποβλήτων προωθείται για ανακύκλωση, ενώ το υπόλοιπο διατίθεται για ταφή. Λαμβάνοντας υπόψη το γεγονός ότι η Κύπρος διαθέτει μια από τις υψηλότερες κατά κεφαλή παραγωγή δημοτικών αποβλήτων στην Ευρώπη, τονίζεται η ανάγκη για αναπροσαρμογή της πολιτικής με στόχο τη μείωση του συνολικού αντίκτυπου της χρήσης των πόρων και τη βελτίωση της αποδοτικότητάς τους.

Στα πλαίσια αυτά αλλά και βάσει ευρωπαϊκών υποχρεώσεων, έχουν ετοιμαστεί και εγκριθεί το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων. Το Πρόγραμμα Πρόληψης περιλαμβάνει δέσμη μέτρων που εστιάζονται στη μείωση της παραγωγής αποβλήτων σε ορισμένα ρεύματα (τροφικά απόβλητα, χαρτί, πλαστικό, ηλεκτρικό και ηλεκτρονικό εξοπλισμό, ρουχισμό και απόβλητα κατασκευών και κατεδαφίσεων) και των αρνητικών επιπτώσεων στο ρεύμα των επικίνδυνων αποβλήτων από τον οικιακό τομέα. Απώτερος σκοπός είναι η επίτευξη οικονομικής ανάπτυξης με τη λιγότερη δυνατή παραγωγή αποβλήτων και η μείωση της κατά κεφαλή παραγωγής δημοτικών αποβλήτων στην Κύπρο. Αντίστοιχα, το Σχέδιο Διαχείρισης καθορίζει τις

βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαχείριση των δημοτικών αποβλήτων, θέτει εθνικούς ποιοτικούς και ποσοτικούς στόχους για τη χωριστή διαλογή στην πηγή και θεσπίζει μέτρα προς επίτευξή τους. Βασικός σκοπός είναι η διαχείριση των αποβλήτων να αποτελεί μέρος μιας βιώσιμης ανάπτυξης, μέσα από την τήρηση της ιεράρχησης στη διαχείριση των αποβλήτων.

Στο πλαίσιο της ολοκληρωμένης αντιμετώπισης διαχείρισης αποβλήτων έχουν επίσης εκπονηθεί και εγκριθεί το Σχέδιο Διαχείρισης Ελαίων και Υγρών Καυσίμων, το Σχέδιο Διαχείρισης Ελαστικών και το Σχέδιο Διαχείρισης Λοιπών Αποβλήτων. Τα τρία (3) αυτά σχέδια διαχείρισης θέτουν τις βασικές αρχές που θα διέπουν τη διαχείριση των αντίστοιχων ρευμάτων αποβλήτων, καθορίζοντας τα μέτρα και τις δράσεις που πρέπει να ληφθούν.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ :

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.1: ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΑΠΟΒΛΗΤΩΝ, ΧΡΗΣΗ ΤΟΥΣ ΩΣ ΠΟΡΟΣ ΚΑΙ ΔΡΑΣΕΙΣ ΠΡΟΣ ΜΙΑ ΠΙΟ ΠΡΑΣΙΝΗ ΚΑΙ ΚΥΚΛΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Η προώθηση της πράσινης οικονομίας επιτυγχάνεται μέσω της μεταφοράς και εφαρμογής των διαφόρων πρωτοβουλιών που προωθούνται μέσα από το πακέτο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για την Κυκλική Οικονομία και των νέων στόχων και προνοιών που έχουν υιοθετηθεί μέσω της τροποποίησης των οδηγιών για τα απόβλητα.

Η εφαρμογή της Στρατηγικής για τη Διαχείριση Αποβλήτων στα πλαίσια της κυκλικής οικονομίας, θα επιτευχθεί μέσω της αναθεώρησης του θεσμικού πλαισίου, της ενίσχυσης των τοπικών αρχών, της βελτίωσης της υποδομής, της παροχής κινήτρων, της εφαρμογής της διευρυμένης ευθύνης του παραγωγού και της πλήρους αξιοποίησης των μηχανισμών για ενίσχυση της ευαισθητοποίησης του κοινού και εκπαίδευση των εμπλεκόμενων.

Το Εθνικό Πρόγραμμα Πρόληψης Δημιουργίας Αποβλήτων και το Σχέδιο Διαχείρισης Δημοτικών Αποβλήτων προωθούν σειρά νομοθετικών μέτρων για την ορθολογική διαχείριση αποβλήτων, την καθιέρωση ευθύνης του παραγωγού για επιπρόσθετα ρεύματα αποβλήτων, την ανάληψη ευθύνης από τις τοπικές αρχές για την εφαρμογή δράσεων πρόληψης και την καθιέρωση υποχρεωτικών συστημάτων χωριστής συλλογής, τη σύναψη εθελοντικών συμφωνιών με επιχειρήσεις για εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και την καθιέρωση σχεδίου χορηγιών για στήριξη της βελτίωσης των υποδομών διαχείρισης αποβλήτων και των βιομηχανιών που δύνανται να χρησιμοποιήσουν ανακυκλώσιμα υλικά στον παραγωγικό τους κύκλο. Η υλοποίηση των πιο πάνω δράσεων αποτελεί μια από τις πρωταρχικές προτεραιότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος, εν όψει των στενών χρονοδιαγραμμάτων που υπάρχουν για συμμόρφωση με τις σχετικές ευρωπαϊκές υποχρεώσεις.

Τα Σχέδια Διαχείρισης «Ελαίων και Υγρών Καυσίμων», «Ελαστικών» και «Λοιπών Αποβλήτων» προωθούν μέτρα, τα οποία αποτελούν κυρίως νομοθετικές ρυθμίσεις και άλλες δράσεις για την καλύτερη εφαρμογή και παρακολούθηση της ορθής και, σύμφωνα με την ιεραρχία, διαχείρισης αποβλήτων.

Για την υλοποίηση των υποχρεώσεων που αφορούν τη διαχείριση αποβλήτων, το Τμήμα αντλεί οικονομικούς πόρους από κοινοτικά κονδύλια, συμμετέχοντας σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Συγκεκριμένα, το Τμήμα συμμετέχει σε αρκετά ευρωπαϊκά ανταγωνιστικά προγράμματα, όπως LIFE, INTERREG κ.τ.λ. Επιπρόσθετα, αντλούνται σημαντικοί οικονομικοί πόροι από το Ταμείο Συνοχής για την εφαρμογή προγραμμάτων χωριστής συλλογής στα παραλιακά μέτωπα και την προώθηση συστημάτων πληρώνω όσο πετώ από τις τοπικές αρχές, και από την τεχνική βοήθεια του Ταμείου Συνοχής.

ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ 3.2: ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΕΥΡΥΤΕΡΗ ΥΙΟΘΕΤΗΣΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΙΚΩΝ ΕΡΓΑΛΕΙΩΝ ΣΗΜΑΝΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΓΟΡΑ (EMAS, ECOLABEL, ΠΡΑΣΙΝΕΣ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΣΥΜΒΑΣΕΙΣ)

Μέσω μιας σειράς μέτρων και εκστρατειών, το Τμήμα Περιβάλλοντος προωθεί ενεργά την ευρύτερη εφαρμογή του EMAS για την περιβαλλοντική διαχείριση επιχειρήσεων και άλλων τομέων παροχής υπηρεσιών και του ECOLABEL για προϊόντα, όπως και των Πράσινων Δημόσιων Συμβάσεων για ενσωμάτωση περιβαλλοντικών παραμέτρων στις δημόσιες συμβάσεις και στην αγορά πράσινων προϊόντων και υπηρεσιών στον δημόσιο τομέα.

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΔΟΣΗΣ ΚΑΙ ΑΠΟΔΟΣΗΣ – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

Στόχος (Σ) /Δραστηριότητα (Δ)	Δείκτης Επίδοσης (Σ) /Απόδοσης (Δ)	Περιγραφή
Σ1: ΜΕΤΡΙΑΣΜΟΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗ ΣΤΗΝ ΚΛΙΜΑΤΙΚΗ ΑΛΛΑΓΗ	ΔΕ1: Ρυθμός αλλαγής (%) της έντασης άνθρακα της οικονομίας (χιλιάδες τόνοι ισοδύναμου CO2/ εκ. ευρώ)	Η ένταση άνθρακα της οικονομίας είναι η μέτρηση των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου ανά μονάδα οικονομικής εκροής. Έτσι, ο αριθμητής είναι η συνολική ποσότητα εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου από την κατανάλωση ενέργειας (συμπεριλαμβανομένων των μεταφορών), τις βιομηχανικές διεργασίες και τους διαλύτες, τα απόβλητα, τη γεωργία (συμπεριλαμβανομένης της κτηνοτροφίας) και τις χρήσεις γης. Ο παρονομαστής είναι το Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν της Κύπρου σε τρέχουσες τιμές αγοράς. Η αλλαγή θα εκφράζεται, χρησιμοποιώντας το έτος 2005 σαν σημείο αναφοράς σε σύγκριση με το τρέχον έτος υπολογισμού. Οι εκπομπές αερίων του θερμοκηπίου εκφράζονται σε ισοδύναμες χιλιάδες τόνους διοξειδίου του άνθρακα (tCO2 eq.), ενώ η οικονομική εκροή εκφράζεται σε εκατομμύρια ευρώ
	ΔΕ2: Μερίδιο των δράσεων προσαρμογής στην Κύπρο σε σχέση με το μέσο όρο μεριδίου των δράσεων προσαρμογής που λαμβάνονται σε ευρωπαϊκό επίπεδο	
Δ01: Μείωση της εκπομπής αερίων του θερμοκηπίου	ΔΑ01: Επίπεδο εφαρμογής πολιτικών και μέτρων για το μετριασμό.	Το επίπεδο εφαρμογής πολιτικών και μέτρων για το μετριασμό θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Ο αριθμός των δράσεων που έχουν ληφθεί για το μετριασμό της κλιματικής αλλαγής. • Παρονομαστής: Ο συνολικός αριθμός πολιτικών και μέτρων που έχουν καθοριστεί για το μετριασμό.
Δ02: Προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή.	ΔΑ02: Βαθμός εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου για την Προσαρμογή	Ο βαθμός εφαρμογής του Στρατηγικού Σχεδίου για την Προσαρμογή θα υπολογίζεται ως ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των δράσεων που έχουν υλοποιηθεί για την προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός δράσεων που συμπεριλαμβάνονται στο Στρατηγικό Σχέδιο για την Προσαρμογή.
Δ03: Εφαρμογή διεθνών και ευρωπαϊκών δεσμεύσεων για την κλιματική αλλαγή, την προστασία τη στοιβάδας του όζοντος και τη	ΔΑ03: Αριθμός των παραβάσεων και των μη συμμορφώσεων με τους κανονισμούς της ΕΕ.	Ο αριθμός των παραβάσεων και των μη συμμορφώσεων είναι το άθροισμα των διερευνητικών επιστολών (EU-PILOTS), των προειδοποιητικών επιστολών, των επιστολών αιτιολογημένης γνώμης και των υποθέσεων που παραπέμπονται για εξέταση στο δικαστήριο, που σχετίζονται με την κλιματική αλλαγή, την προστασία της στοιβάδας του όζοντος και τη ρύθμιση και παρακολούθηση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου.

Commented [PV1]: ΑΝΑΓΚΗ ΓΙΑ ΑΝΑΘΕΩΡΗΣΗ ΔΕΙΚΤΗ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΗΣ: η Ευρωπαϊκή Επιτροπή επανεξετάζει μεταξύ άλλων κείμενο με κατευθυντήριες γραμμές για ορισμό δείκτη για την προσαρμογή. Αναμένεται να μπορούν να χρησιμοποιηθούν από το 2020

Commented [PV2]: Αναμένεται ότι θα μπορεί να εκτιμηθεί μετά το 2021

Commented [PV3]: Αναμένεται ότι θα μπορεί να εκτιμηθεί μετά το 2021

ρύθμιση και παρακολούθηση των φθοριούχων αερίων του θερμοκηπίου		
Σ2: ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΟΥ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	ΔΕ1: Αριθμός των σημαντικών περιπτώσεων μη συμμόρφωσης με τη νομοθεσία που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος	<p>Αριθμός των σημαντικών περιπτώσεων μη συμμόρφωσης με τη νομοθεσία που σχετίζεται με την προστασία του περιβάλλοντος.</p> <p>Για τον έλεγχο της ρύπανσης, οι σημαντικές περιπτώσεις μη συμμόρφωσης ορίζονται ως οι περιπτώσεις όπου η μη συμμόρφωση με τη σχετική περιβαλλοντική νομοθεσία οδηγεί σε εξώδικα πρόστιμα και/ή δικαστικές υποθέσεις.</p> <p>Για το δίκτυο NATURA 2000 οι ενέργειες μη συμμόρφωσης ορίζονται ως οι παράνομες δραστηριότητες που παρατηρούνται στις συγκεκριμένες περιοχές. Στη νομοθεσία 153(Ι) για την Προστασία της Φύσης και της Αγριας Ζωής υπάρχει πρόνοια για παραπομπή στο δικαστήριο. Θα καταγράφονται οι περιπτώσεις που θα παραπέμπονται στο δικαστήριο. Για το 2016, δεν έχουν παραπεμφθεί οποιεσδήποτε υποθέσεις στο δικαστήριο.</p> <p>Στην περίπτωση των περιβαλλοντικών μελετών ΕΙΑ/ SEA, οι όροι καθορίζονται στην περιβαλλοντική γνωμάτευση/ άδεια. Ο δείκτης είναι ο αριθμός των μη συμμορφώσεων με τους «σημαντικούς όρους» της γνωμάτευσης, όπου η μη συμμόρφωση θα επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον από την κατασκευή ή λειτουργία ενός έργου, σχεδίου ή προγράμματος</p>
	ΔΕ2: Κατάσταση διατήρησης προστατευόμενων περιοχών - ποσοστό (%) των οικοτόπων και των ειδών που περιλαμβάνονται στα Παραρτήματα I & II αντίστοιχα, της Οδηγίας 92/43/ΕΟΚ, σε επιθυμητή κατάσταση διατήρησης.	<p>Η κατάσταση διατήρησης των φυσικών οικοτόπων μπορεί να οριστεί σύμφωνα με την Οδηγία για τους Οικοτόπους, ως ο αριθμός των παραγόντων/επιρροών που δρουν στο φυσικό οικοτόπο και στα τυπικά του είδη, που μπορούν να επηρεάσουν την μακροπρόθεσμη φυσική του κατανομή, δομή και τις λειτουργίες, όπως επίσης και την μακροπρόθεσμη επιβίωση των τυπικών του ειδών εντός των περιοχών κατανομής του.</p> <p>Αντίστοιχα, η κατάσταση διατήρησης των ειδών είναι ο αριθμός των παραγόντων/επιρροών που δρουν πάνω στα είδη, που μπορεί να επηρεάσουν την μακροπρόθεσμη κατανομή και αφθονία των πληθυσμών τους μέσα στις περιοχές ύπαρξής τους.</p> <p>Ο δείκτης αυτός υπολογίζεται διαιρώντας:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των Οικοτόπων/ Ειδών που απαντώνται σε περιοχές του δικτύου NATURA 2000 σε Επιθυμητή Κατάσταση Διατήρησης (ΕΚΔ). Οικότοποι (Παράρτημα I, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) σε ΕΚΔ, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.(ε) της Οδηγίας. Είδη (Παράρτημα II, Οδηγία 92/43/ΕΟΚ) σε ΕΚΔ, όπως ορίζεται στο άρθρο 1.(θ) της Οδηγίας. • Παρονομαστής: Συνολικός αριθμός Οικοτόπων (Παράρτημα I) / Ειδών (Παράρτημα II) που απαντώνται εντός NATURA 2000, ανεξαρτήτως κατάστασης.
Δ04: Περιβαλλοντική αδειοδότηση για την πρόληψη και έλεγχο της	ΔΑ04: Μέσος χρόνος για την έκδοση αδειών.	Ο μέσος χρόνος για έκδοση αδειών είναι το άθροισμα του χρόνου που δαπανείται για την αξιολόγηση και έκδοση της κάθε άδειας, διαιρούμενο από τον αριθμό των αδειών που εκδίδονται σε ένα δεδομένο χρόνο.

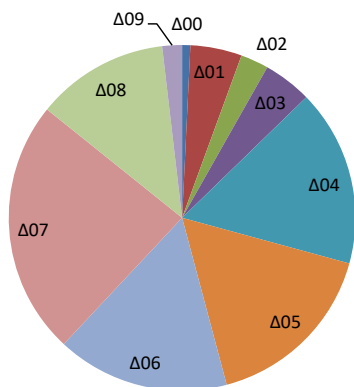
ρύπανσης και τη διαχείριση αποβλήτων.		
Α05: Επιθεωρήσεις/ Έλεγχοι για την εφαρμογή της νομοθεσίας σε σχέση με τον έλεγχο της ρύπανσης και τη διαχείριση αποβλήτων.	ΔΑ05: Ποσοστό (%) των απαιτούμενων επιτόπιων επιθεωρήσεων που έχουν διεξαχθεί.	Ο δείκτης υπολογίζεται σαν % των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Αριθμός των επιτόπιων επιθεωρήσεων • Παρονομαστής: Απαιτούμενος αριθμός των επιτόπιων επιθεωρήσεων που πηγάζουν από νομικές υποχρεώσεις και τους συναφείς κινδύνους για το περιβάλλον
Α06: Διαχείριση ειδών και οικοτόπων με στόχο την ανάσχεση ρυθμού της υποβάθμισης της κατάστασης διατήρησης.	ΔΑ06: Ρυθμός απορρόφησης των κεφαλαίων που διατίθενται για το Δίκτυο Natura 2000.	Ετήσιος ρυθμός απορρόφησης κεφαλαίων από τα Διαρθρωτικά Ταμεία και συγκεκριμένα από το Πρόγραμμα για τη Διαχείριση του δικτύου NATURA 2000.
Α07: Αξιολόγηση των επιπτώσεων στο περιβάλλον από σχέδια / προγράμματα/ έργα και άλλες δράσεις	ΔΑ07: Μέσος χρόνος για τη συμπλήρωση μιας Εκτίμησης Επιπτώσεων στο Περιβάλλον / Στρατηγικής Περιβαλλοντικής Εκτίμησης (ΕΙΑ/ΣΕΑ).	Ο πραγματικός χρόνος που δαπανάται για την αξιολόγηση μιας μελέτης ΕΙΑ/ΣΕΑ, ο οποίος συμπεριλαμβάνει τις συνεδριάσεις της επιτροπής, τις διαβουλεύσεις, την αξιολόγηση και την ετοιμασία των Γνωματεύσεων. Ο υπολογισμός του δείκτη περιλαμβάνει το χρόνο από την ημέρα υποβολής της μελέτης μέχρι την έκδοση της Γνωμάτευσης, συμπεριλαμβανομένου του χρόνου αναμονής συμπληρωματικών στοιχείων.
Σ3: ΑΠΟΔΟΤΙΚΗ ΧΡΗΣΗ ΠΟΡΩΝ	ΔΕ1: Ποσοστό (%) της συνολικής ποσότητας δημοτικών αποβλήτων που ανακτήθηκε.	Ο δείκτης αυτός θα υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που ανακτήθηκε (τόνοι) = (συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που παράχθηκε) – (βάρος δημοτικών αποβλήτων που κατέληξε σε χώρο ταφής) • Παρονομαστής: Συνολικό βάρος δημοτικών αποβλήτων που παράχθηκε (τόνοι).
	ΔΕ2: Αριθμός εταιρειών που έχουν υιοθετήσει το EMAS και αριθμός προϊόντων για τα οποία έχει υιοθετηθεί το ECOLABEL.	Είναι ο ακριβής αριθμός εταιρειών και/ή προϊόντων που έχουν αιτηθεί και τους έχει απονεμηθεί το EMAS ή το ECOLABEL από το Τμήμα Περιβάλλοντος, κάθε χρόνο.
Α08: Αποδοτική διαχείριση των αποβλήτων, χρήση τους ως πόρος και δράσεις για τη μετάβαση σε μια πιο	ΔΑ08: Ρυθμός απορρόφησης του προγράμματος για τη μείωση δημοτικών αποβλήτων.	Αυτός ο δείκτης υπολογίζεται σαν ποσοστό των ακόλουθων στοιχείων: <ul style="list-style-type: none"> • Αριθμητής: Το ποσό (€) που δαπανάται για προγράμματα που εστιάζονται στη διαχείριση δημοτικών αποβλήτων. • Παρονομαστής: Συνολικό ποσό (€) που κατανέμεται για προγράμματα που εστιάζονται στη διαχείριση δημοτικών αποβλήτων.

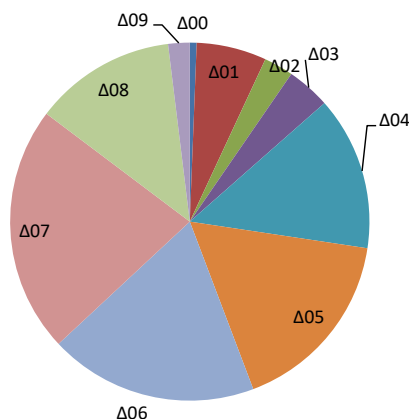
πράσινη και κυκλική οικονομία.		
<u>A09:</u> Πρόωθηση της εφαρμογής και ευρύτερη υιοθέτηση των περιβαλλοντικών εργαλείων σήμανσης στην αγορά (EMAS, ECOLABEL, Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις).	<u>AA09:</u> Το ποσοστό (%) της ομάδας-στόχου που έχει επιτευχθεί.	Ο δείκτης αυτός θα καθορίζεται από την(τις) ομάδα(ες) στόχο(ους) που θα επιτευχθεί(ουν) για ένα συγκεκριμένο έτος (π.χ. αριθμός επιχειρήσεων, εταιρειών, οργανισμών κ.λπ.) και έπειτα μέσα από τις διάφορες δραστηριότητες του Τμήματος Περιβάλλοντος (συνέδρια, διμερείς συναντήσεις, εκστρατείες κ.τ.λ.), από το πόσο μεγάλο μέρος από την(τις) ομάδα(ες) στόχο(υς) έχει(ουν) επιτευχθεί.

ΓΡΑΦΙΚΗ ΣΥΝΟΨΗ 2019 – ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ

ΠΡΟΣΩΠΙΚΟ ΚΑΤΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ
(Σύνολο προσωπικού: 86.24)

ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ ΑΝΑ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΑ

Δ00 – Σ1: Υπερκεφαλικές Δαπάνες

Δ01 – Σ1: Μείωση της Εκπομπής Αερίων του Θερμοκηπίου

Δ02 – Σ1: Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή

Δ03 – Σ1: Εφαρμογή Διεθνών και Ευρωπαϊκών Δεσμεύσεων για την Κλιματική Αλλαγή, την Προστασία της Στοιβάδας του Όζοντος και τη Ρύθμιση και Παρακολούθηση των Φθοριούχων Αερίων του Θερμοκηπίου

Δ04 – Σ2: Περιβαλλοντική Αδειοδότηση για την Πρόληψη και Έλεγχο της Ρύπανσης και τη Διαχείριση Αποβλήτων

Δ05 – Σ2: Επιθεωρήσεις / Έλεγχοι για την Εφαρμογή της Νομοθεσίας σε Σχέση με τον Έλεγχο της Ρύπανσης και τη Διαχείριση Αποβλήτων

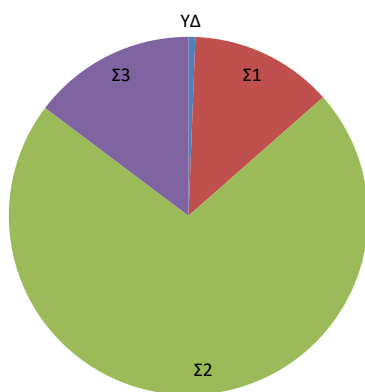
Δ06 – Σ2: Διαχείριση Ειδών και Οικοτόπων με στόχο την Ανάσχεση Ρυθμού της Υποβάθμισης της Κατάστασης Διατήρησης

Δ07 – Σ2: Αξιολόγηση των Επιπτώσεων στο Περιβάλλον από Σχέδια / Προγράμματα / Έργα και Άλλες Δράσεις

Δ08 – Σ3: Αποδοτική Διαχείριση των Αποβλήτων, χρήση τους ως Πόρος και Δράσεις προς μια Πράσινη και Κυκλική Οικονομία

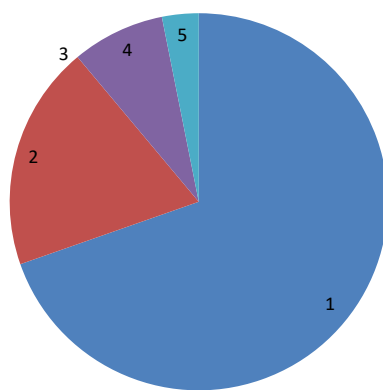
Δ09 – Σ3: Προώθηση της Εφαρμογής και Ευρύτερη Υιοθέτηση των Περιβαλλοντικών Εργαλείων Σήμανσης στην Αγορά (EMAS, ECOLABEL, Πράσινες Δημόσιες Συμβάσεις)

ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ ΑΝΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΟ ΣΤΟΧΟ

- ΥΔ: Υπερκεφαλικές Δαπάνες (Overheads)
- Σ1: Μετριασμός και Προσαρμογή στην Κλιματική Αλλαγή
- Σ2: Προστασία του Περιβάλλοντος
- Σ3: Αποδοτική Χρήση Πόρων

ΣΥΝΟΛΟ ΠΟΡΩΝ ΚΑΤΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΤΗΓΟΡΙΑ

- 1: Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων και Φιλοδωρημάτων
- 2: Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών
- 3: Κοινωνικές Δαπάνες
- 4: Χορηγίες και Μεταβιβάσεις
- 5: Κεφαλαιουχικές Δαπάνες

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΣΥΜΦΙΛΙΩΣΗ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ		Προϋπολ ογισμός €	Προϋπολ ογισμός €	Προϋπολ ογισμός €
		2019	2020	2021
Συμφιλίωση Παραδοσιακού Προϋπολογισμού και Προϋπολογισμού Δραστηριοτήτων				
Παραδοσιακός Προϋπολογισμός				
0	Δαπάνες Προσωπικού	2,387,100	2,731,763	2,839,596
2	Λειτουργικές Δαπάνες			
0	Μεταβιβάσεις	1,133,735	1,048,370	940,570
3				
0	Άλλα Συγχρηματοδοτούμενα Έργα και Σχέδια	69,010	65,010	65,010
4				
0	Άλλα Έσοδα/Έξοδα [ΜΟΝΟ ΔΑΠΑΝΕΣ]	352,945	100,040	100,040
5				
0	Πάγια	-	-	-
6				
0	Έργα υπό Κατασκευή	7,220	4,830	4,800
7				
0	Έκδοση Δανείων	50,020	50,020	50,020
8				
1				
0				
Σύνολο Παραδοσιακού Προϋπολογισμού		4,000,030	4,000,033	4,000,036
Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα		1,404,218	1,514,133	1,442,162
Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό σε Άλλα Τμήματα		-	-	-
Δαπάνες που αφορούν άλλα Τμήματα		93,425	107,201	111,499
Δαπάνες από άλλα Τμήματα		-	-	-
Αποπληρωμές Εγγυημένων Δανείων που αφορούν άλλα Τμήματα		-	-	-
Σύνολο Προϋπολογισμού Δραστηριοτήτων		5,310,822	5,406,965	5,330,699

ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ – ΚΑΤΑ ΣΤΟΧΟ

ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΓΕΩΡΓΙΑΣ, ΑΓΡΟΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ και ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ - ΤΜΗΜΑ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ				
Κα τ.	Στόχος	Προϋπολογισμός €	Προϋπολογισμός €	Προϋπολογισμός €
		2019	2020	2021
Σύνολο - Total				
	Σύνολο	5,310,822	5,406,965	5,330,699
E	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	3,697,892	4,138,695	4,170,259
02	εκ των οποίων: Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	1,404,218	1,514,133	1,442,162
50		-	-	-
0		-	-	-
	Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	1,446,700	1,119,420	1,011,620
03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	1,024,735	954,360	846,560
04-1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
04-2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	421,965	165,060	165,060
06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	166,230	148,850	148,820
10				
10	Έκδοση Δανείων	-	-	-
0				
11	Επενδύσεις	-	-	-
	<u>Στα πιο πάνω ποσά δεν περιλαμβάνονται:</u>			
OD	Δαπάνες προσωπικού που παρέχεται σε άλλα Τμήματα	93,425	107,201	111,499
OD	Δαπάνες που αφορούν άλλα Τμήματα	-	-	-
UA	Μη κατανεμηθείσες Δαπάνες	-	-	-
10				
10	Αποπληρωμές Εγγυημένων Δανείων άλλων Τμημάτων	-	-	-
0				
Ο				
Η	ΟΗ Υπερκεφαλικές Δαπάνες			
Ο				
Η	Σύνολο	32,558	41,463	42,068

Ο		Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και			
Η	E	Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	29,503	34,043	35,247
Ο		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό			
Η		και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	29,503	34,043	35,247
	02				
Ο	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και			
Η	0	Φιλοδωρήματα	-	-	-
Ο					
Η		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	2,929	7,359	6,759
Ο					
Η	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	2,929	7,359	6,759
Ο	04-				
Η	1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Ο	04-				
Η	2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	-	-	-
Ο					
Η	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
Ο					
Η	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	126	61	62
	10				
Ο	10	Έκδοση Δανείων	-	-	-
Η					
Ο					
Η	11	Επενδύσεις	-	-	-
Ο					
Η	ΥΔ	Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	32,558	41,463	42,068
Σ	1	Μετριασμός και Προσαρμογή στην			
		Κλιματική Αλλαγή			
Σ		Σύνολο	683,596	606,433	614,410
Σ					
Σ	E	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και	441,659	482,225	499,273
Σ		Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων			
Σ		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό	150,955	149,608	153,540
	02				
Σ	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και			
Σ	0	Φιλοδωρήματα	-	-	-
Σ					
Σ		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	239,266	122,309	113,212
Σ					
Σ	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	153,573	108,644	99,547
Σ	04-				
Σ	1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Σ	04-				
Σ	2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	85,693	13,665	13,665
Σ					
Σ	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
Σ					
Σ	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	2,671	1,899	1,925
	10				
Σ	10	Έκδοση Δανείων	-	-	-
Σ					
Σ					
Σ	11	Επενδύσεις	-	-	-
Σ					
Σ	1	Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	683,596	606,433	614,410

Σ 2	Προστασία του Περιβάλλοντος			
Σ 2	Σύνολο	3,813,743	3,976,245	3,881,901
Σ 2	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	2,709,440	3,032,464	3,024,854
Σ 2	Εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	1,105,593	1,197,471	1,117,525
Σ 2	02 εκ των οποίων: Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	-	-	-
Σ 2	Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	943,226	798,036	711,378
Σ 2	03 Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	694,780	701,371	614,693
Σ 2	04-1 Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Σ 2	04-2 Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	248,446	96,665	96,685
Σ 2	06 Δαπάνες Τόκων	-	-	-
Σ 2	07 Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	161,077	145,745	145,669
Σ 2	10 Έκδοση Δανείων	-	-	-
Σ 2	11 Επενδύσεις	-	-	-
Σ 2	Σ2 Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	3,813,743	3,976,245	3,881,901
Σ 3	Αποδοτική Χρήση Πόρων			
Σ 3	Σύνολο	780,926	782,824	792,320
Σ 3	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	517,291	589,964	610,885
Σ 3	Εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	118,166	133,012	135,850
Σ 3	02 εκ των οποίων: Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	-	-	-
Σ 3	Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	261,279	191,716	180,270
Σ 3	03 Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	173,452	136,986	125,560
Σ 3	04-1 Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Σ 3	04-2 Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	87,827	54,730	54,710
Σ 3	06 Δαπάνες Τόκων	-	-	-
Σ 3	07 Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	2,356	1,144	1,164
Σ 3	10 Έκδοση Δανείων	-	-	-

Σ 3	11	Επενδύσεις	-	-	-
	Σ3	Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	780,926	782,824	792,320
Σ 4	0				
Σ 4		Σύνολο	-	-	-
Σ 4	E	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	-	-	-
Σ 4		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	-	-	-
Σ 4	02				
Σ 4	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	-	-	-
Σ 4	0				
Σ 4		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	-	-	-
Σ 4	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	-	-	-
Σ 4	04- 1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Σ 4	04- 2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	-	-	-
Σ 4	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
Σ 4	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	-	-	-
Σ 4	10 10	Έκδοση Δανείων	-	-	-
Σ 4	11	Επενδύσεις	-	-	-
	Σ4	Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	-	-	-
Σ 5	0				
Σ 5		Σύνολο	-	-	-
Σ 5	E	Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	-	-	-
Σ 5		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	-	-	-
Σ 5	02				
Σ 5	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και Φιλοδωρήματα	-	-	-
Σ 5	0				
Σ 5		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	-	-	-
Σ 5	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	-	-	-
Σ 5	04- 1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
Σ 5	04- 2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	-	-	-
Σ 5	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-

Σ	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	-	-	-
Σ	10				
Σ	0	Έκδοση Δανείων	-	-	-
Σ	11	Επενδύσεις	-	-	-
Σ5		Σύνολο Πόρων Ανά Στόχο	-	-	-
O					
D	OD	Δαπάνες που αφορούν άλλα Τμήματα			
O		Σύνολο	93,425	107,201	111,499
O		Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και			
O	E	Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	93,425	107,201	111,499
O		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό			
O		και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	-	-	-
O	02				
O	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και			
O	0	Φιλοδωρήματα	-	-	-
O		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	-	-	-
O					
O	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	-	-	-
O	04-				
O	1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-
O	04-				
O	2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	-	-	-
O					
O	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
O					
O	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	-	-	-
O	10				
O	10	Έκδοση Δανείων	-	-	-
O	0				
O	11	Επενδύσεις	-	-	-
U					
A	UA	Μη κατανομηθείσες Δαπάνες			
U		Σύνολο	-	-	-
U		Σύνολο Δαπανών Προσωπικού και			
U	E	Συντάξεων κ Φιλοδωρημάτων	-	-	-
U		εκ των οποίων: Εναλλάξιμο Προσωπικό			
U		και Προσωπικό από Άλλα Τμήματα	-	-	-
U	02				
U	50	εκ των οποίων: Συντάξεις και			
U	0	Φιλοδωρήματα	-	-	-
U		Σύνολο Τρεχουσών Δαπανών	-	-	-
U					
U	03	Αγορές Αγαθών και Υπηρεσιών	-	-	-
U	04-				
U	1	Κοινωνικές Δαπάνες	-	-	-

U	04-				
A	2	Χορηγίες και Μεταβιβάσεις	-	-	-
U					
A	06	Δαπάνες Τόκων	-	-	-
U					
A	07	Κεφαλαιουχικές Δαπάνες	-	-	-
	10				
U					
A	0	Έκδοση Δανείων	-	-	-
U					
A	11	Επενδύσεις	-	-	-